

Onderwerp Haarlemse transitievisie warmte	
Nummer	2021/49560
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	PG
Auteur	Woude, M. van der
Telefoonnummer	023-5113531
Email	mvdwoude@haarlem.nl
Kernboodschap	Aardgas draagt bij aan klimaatverandering. Daarom moeten we daar vanaf. En snel; het klimaatprobleem is urgent. Haarlem wil in 2040 aardgasvrij zijn. De gemeente zoekt samen met bedrijven, bewonersinitiatieven en partners naar de beste oplossingen om onze huizen en gebouwen zonder aardgas te verwarmen en betreft bewoners bij deze keuzes. Iedereen kan nu al een stap zetten door energie te besparen en op te wekken. Zo zorgen we samen voor een leefbare stad nu en in de toekomst. Ook voor onze kinderen en kleinkinderen. De Haarlemse transitievisie warmte die nu voor u ligt, laat het toekomstbeeld voor aardgasvrij verwarmen zien. In Haarlem gebeurt dat met individuele en collectieve oplossingen. De plannen zijn: - een warmtenet in Meerwijk/Schalkwijk met de woningcorporaties; - een ZonneWarmteNet in het Ramplaankwartier met de bewoners; - een warmtenet in de Waarderpolder met de ondernemers; - gerichte ondersteuning voor het aardgasvrij maken van woningen van na 1995; - ondersteunen van individuele bewoners en ondernemers bij verduurzaming; - verduurzamen van kantoren (energielabel C in 2023 en A in 2030). Haarlem aardgasvrij in 2040 is een forse ambitie. Met deze plannen maken we 15% van Haarlem al aardgasvrij in 2030. Tot aan 2030 worden daarnaast nog 10.000 woningen aardgasvrij bijgebouwd, waardoor 25% van de gebouwen in Haarlem in 2030 aardgasvrij is. Daarmee is in 2030 aardgasvrij een standaardbeeld voor de Haarlemmer geworden. Om aardgasvrij te worden in 2040 moeten we niet afwachten en nu, samen met partners en bewoners, beginnen met opschaling en verlaging van kosten.
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt dit besluit ter bespreking naar de commissie Beheer zodat de bevindingen van de commissie kunnen worden verwerkt in de definitieve versie

	van de Haarlemse transitievisie warmte (TVW) die in juni wordt aangeboden.
Relevante eerdere besluiten	• Versnelling van het duurzaamheidsprogramma: (2017/093567), commissie beheer 23 maart 2017 • Informatienota energiestrategie: (2018/876759), commissie beheer 14 feb 2019 • Duurzame warmte Haarlem, Bronnen: (2019/393567), commissie beheer 13 juni • Plan van Aanpak Transitie visie warmte (TVW): (2019/771699), college 29 oktober 2019 • Duurzame warmte Haarlem, Governance: (2019/691719) raad 21 november 2019 • Duurzame warmte Haarlem, Betaalbaarheid: (2019/953868) commissie beheer 13 februari 2020 • Voorbereiding Transitievisie Warmte, Haalbaarheidsonderzoek voor Meerwijk, Ramplaankwartier en woningen vanaf 1995: (2020/931632) commissie beheer 10 december 2020.
Besluit College d.d. 16 februari 2021	Het college van burgemeester en wethouders Besluit: 1. De Haarlemse transitievisie warmte vrij te geven voor inspraak. de secretaris, de burgemeester,

1. Inleiding

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle Nederlandse gemeenten uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte vaststellen. De Haarlemse transitievisie warmte (TVW) laat zien welke bijdrage er wordt geleverd aan het landelijke tussendoel van 1,5 miljoen aardgasvrije woningen en andere gebouwen in 2030 zoals in het nationale klimaatakkoord is afgesproken.

Hierbij moet voor alle wijken die vóór 2030 van het aardgas gaan het beoogde alternatief voor aardgas bekend zijn. De gemeente heeft al een start gemaakt met de warmtetransitie met verschillende plannen op basis van de energiestrategie. De energiestrategie is besproken in de commissie beheer van februari 2019. De energiestrategie liet zien welke oplossing in welke wijk tegen de laagste maatschappelijke kosten gerealiseerd kan worden.

Haarlem kiest in de transitievisie warmte voor een aanpak met (vaak al eerder ingezette) plannen in plaats van wijken. Van een aantal van deze plannen is onderzocht of de kosten voor de eindgebruiker al woonlastenneutraal zijn. Uit de haalbaarheidsonderzoeken bleek dat het aardgasvrije alternatief duurder is dan aardgas vanwege de hoge BAK (eenmalige bijdrage aansluitkosten) en de lage gasprijs. Uit het haalbaarheidsonderzoek bleek ook dat Haarlem van de duurzame alternatieven aan de alternatieven met de laagste kosten voor de eindgebruikers werkt. Deze onderzoeken zijn in december in de commissie beheer besproken.

2. Besluitpunten college

1. De Haarlemse transitievisie warmte vrij te geven voor inspraak.

3. Beoogd resultaat

De Haarlemse transitievisie warmte laat zien hoe Haarlem in 2040 aardgasvrij wordt. Ook laat het zien welke bijdrage onze stad levert aan het landelijke tussendoel van 1 miljoen aardgasvrije woningen in 2030 zoals in het nationale klimaatakkoord is afgesproken.

4. Argumenten

1. Dit besluit is de beste manier om het beoogd resultaat te bereiken.

De Haarlemse transitievisie warmte laat het toekomstbeeld voor aardgasvrij verwarmen zien met de meest betaalbare aardgasvrije technieken per buurt. Dit toekomstbeeld is opgezet vanuit de uitgangspunten duurzaam, betaalbaar, betrouwbaar en samen met de stad die samen met partners zijn opgesteld, de leidende principes en het tempo dat gemaakt kan worden. De Haarlemse transitievisie warmte laat zien welke plannen er nu al zijn en welk resultaat we daarvan mogen verwachten. Samen met de partners en de bewoners gaat Haarlem op weg naar aardgasvrij in 2040.

2. Haarlem geeft invulling aan zijn koploperspositie.

Het landelijke doel van het klimaatakkoord is 95% minder CO₂ uitstoot in 2050. Haarlem heeft de ambitie om in 2040 aardgasvrij te zijn. Met de transitievisie warmte geeft Haarlem invulling aan deze ambitie. Op dit moment zijn er nog onduidelijkheden waardoor niet gegarandeerd kan worden dat de ambitie volledig waargemaakt kan worden. Met het rijk wordt er nog hard gewerkt aan de volgende randvoorwaarden:

- het haalbaar en betaalbaar maken voor de samenleving;
- het beschikbaar stellen van de juiste gemeentelijke bevoegdheden;
- de vergoeding voor de uitvoeringskosten voor de decentrale overheden (het artikel 2 onderzoek)

Deze randvoorwaarden zijn essentieel voor om aardgasvrij te zijn in 2040. De gemeente Haarlem heeft slechts beperkt invloed op deze randvoorwaarden.

3. In 2030 is 25% van de stad aardgasvrij.

Volgens de Haarlemse transitievisie warmte verwachten we dat met de plannen zoals die nu zijn vormgegeven in de periode tot 2030 circa 12.700 woningequivalenten (waarvan 10.400 woningen en 2.300 woningequivalenten (weq) aan overige gebouwen) van het aardgasnet los kunnen worden gekoppeld. Daarnaast kunnen met de algemene ondersteuning aan bewoners tot aan 2030 nog 940 andere woningen zo zijn aangepast dat ze zijn voorbereid om van het aardgasnet afgekoppeld te worden. Dit betekent dat in 2030 naar verwachting 15% van de bestaande bouwvoorraad in Haarlem aardgasvrij(ready) is. Dit is de Haarlemse bijdrage aan het tussendoel van 1,5 miljoen aardgasvrije woningen en andere gebouwen dat in het klimaatakkoord voor Nederland is afgesproken.

Tot aan 2030 worden daarnaast nog 10.000 woningen aardgasvrij bijgebouwd, waardoor 25% van de gebouwen in Haarlem in 2030 aardgasvrij zijn. Met 25% aardgasvrije woningen in Haarlem in 2030 is aardgasvrij in Haarlem een standaard beeld voor de Haarlemmer geworden.

4. Haarlem is al begonnen.

In Haarlem werken we al langer aan plannen in Meerwijk, het Ramplaankwartier en de Waarderpolder. Met de campagne Haarlem steeds gasvrijer worden bewoners en ondernemers ondersteund bij verduurzaming. In de Haarlemse transitievisie warmte worden aan deze plannen woningen gebouwd vanaf 1995 en het verduurzamen van kantoren toegevoegd.

5. De transitievisie warmte geeft handelingsperspectief aan Haarlemmers

Er zijn verschillende oplossingen om je woning aardgasvrij te verwarmen. Deze oplossingen zijn omschreven in deze transitievisie. De transitievisie geeft voor elk van de oplossingen concreet aan wat een woningeigenaar kan doen om zijn of haar woning voor te bereiden op deze transitie.

6. We starten met haalbare en betaalbare oplossingen

De warmtetransitie is volop in ontwikkeling en er is momenteel nog niet voor elke woning in Haarlem een passende haalbare en betaalbare oplossing. Voor woningen waar een oplossing binnen bereik ligt, gaat de gemeente aan de slag om deze mogelijk te maken. Hierbij hanteert de gemeente een lerende aanpak. Elke twee à vijf jaar wordt de transitievisie warmte vernieuwd om deze aan te passen aan de nieuwste inzichten. Hiermee is het mogelijk de voortgang te volgen, nieuwe warmtetechnieken mee te nemen, nieuwe uitvoeringsplannen te benoemen en tijdig bij te sturen op de gestelde doelen. Het is dus ook mogelijk dat keuzes in de huidige transitievisie warmte later worden bijgesteld.

7. In Haarlem wordt gewerkt aan de ontwikkeling van warmtenetten

Op een aantal plaatsen in Haarlem is al een start gemaakt met de ontwikkeling van warmtenetten: het grootschalige warmtenet in Meerwijk samen met de woningcorporaties en een grootschalig

warmtenet in de Waarderpolder met de ondernemers. In het Ramplan wordt het ZonneWarmteNet ontwikkeld.

Vanuit deze basis is het mogelijk om warmtenetten in de toekomst verder uit te breiden. Het warmtenet van Meerwijk kan opgeschaald worden naar andere delen van Schalkwijk en daarna verder naar wijken in Oost en rondom de Haarlemmer Hout.. Het is een grootschalig net voor 5.000 tot 30.000 woningen.

Het ZonneWarmteNet heeft als basis een net voor 400 woningen. Dit concept kan in de toekomst op meerdere plekken in de stad worden gekopieerd. Het meest geschikt lijken de wijken met woningen die lijken op die van het Ramplan: de wijken met jaren '30 woningen in Haarlem Noord en Zuid West. Precies de gebieden waar het grootschalige warmtenet niet komt. Een aantal energiecoöperaties is geïnteresseerd om het ZonneWarmteNet in hun buurt te introduceren.

8. De transitievisie warmte voldoet aan de door de raad gestelde uitgangspunten van duurzaamheid van de warmte bronnen.

De duurzaamheid van warmtebronnen is een belangrijk uitgangspunt in de warmtetransitie. Dit geldt vooral voor de buurten die overgaan op collectieve warmtenetten. Deze netten worden gevoed met duurzame warmtebronnen. Duurzame warmtebronnen zijn onder andere geothermie en restwarmte van bijvoorbeeld datacenters. De gemeenteraad heeft zich in 2019 al uitgesproken tegen de inzet van houtige biomassa als duurzame warmtebron met het amendement Biomassa snijdt geen hout. Bij de aanleg van een warmtenet legt de gemeente de beoogde mix van duurzame bronnen voor aan de gemeenteraad.

9. In de transitievisie warmte is rekening gehouden met leidende principes

Haarlem heeft de ambitie om tussen nu en 2040 aardgasvrij te worden. In de transitievisie warmte staat de fasering en het tempo van de warmtetransitie. De aanpak voor collectieve warmtenetten of individuele technieken verschilt. Collectieve warmtenetten hebben een planmatig karakter en groeien gestaag vanuit een basis. Individuele warmtetechnieken, zoals een elektrische warmtepomp kennen natuurlijke transitie momenten, waarbij de gebouweigenaren in belangrijke mate het tempo bepalen. Voor de fasering en het tempo van de transitie naar aardgasvrij zijn deze leidende principes opgenomen:

- bundeling van de vraag;
- initiatieven van bewoners;
- natuurlijke transitie momenten;
- nabijheid van infrastructuur;
- basisisolatie aanwezig;
- werk met werk maken;
- betaalbare oplossing binnen handbereik;
- beoogde einddatum.

10. We doen het samen

De gemeente Haarlem trekt samen op met de woningcorporaties Elan Wonen, Pré wonen en Ymere, netbeheerder Alliander, de ondernemers van bedrijventerrein Waarderpolder en bewonersinitiatieven, zoals SpaarGas en de energiecoöperaties en individuele bewoners. Deze partijen hebben afgesproken dat ze elkaar zullen helpen om plannen te realiseren en roepen de Rijksoverheid gezamenlijk via de branche- en of koepelorganisaties op voor meer mogelijkheden om de energietransitie te versnellen.

11. Participatie heeft plaatsgevonden.

Stakeholders, belanghebbenden, energiecoöperaties, wijkbewoners en Haarlemmers hebben uitgebreid kunnen participeren bij het opstellen van deze transitievisie warmte. Het participatieverslag is als bijlage 3 opgenomen. In bijlage 4 staan de verdere plannen voor communicatie en participatie. Het doel is een gedragen energietransitie en draagvlak voor gasvrij wonen.

De Haarlemse transitievisie warmte is een kaderstellend document waar veel Haarlemmers zich betrokken bij voelen. De Haarlemse inspraakverordening bepaald dat bij dergelijke documenten inspraak plaatsvindt. De resultaten daarvan worden meegenomen in het definitieve voorstel.

5. Risico's en kanttekeningen

1. Woonlastenneutraal is in Haarlem nog niet mogelijk zonder financiële bijdrage

Voor de Haarlemse transitievisie warmte zijn de kosten voor bewoners (eindgebruikerskosten) van verschillende aardgasvrije warmtetechnieken berekend. Hieruit blijkt dat de cv-ketel op aardgas voor bijna alle eindgebruikers momenteel de financieel meest gunstige manier om te verwarmen is. De verwachting is dat aardgas duurder zal worden. Het is daarom belangrijk om nu alvast de duurzame alternatieven beschikbaar te stellen. In sommige plannen is het financiële verschil niet groot en kan aardgasvrij met een financiële bijdrage woonlastenneutraal bereikt worden. Voor deze plannen worden landelijke of Europese subsidieprogramma's onderzocht en aangeschreven.

2. Beoogde bronnen zijn bekend maar niet zeker

In de bronnenstrategie staat welke duurzame warmtebronnen er voor Haarlem zijn en hoe de bronnen zich in de toekomst gaan ontwikkelen. De beoogde bronnen zijn bekend maar nog niet zeker.

Voor restwarmte uit het datacenter Polanen park is in de zomer van 2020 een intentieovereenkomst getekend. Er worden op dit moment verdere afspraken gemaakt met de eigenaar over het uitkoppelen van de deze restwarmte.

De proefboring geothermie volgt na het seismisch onderzoek. Haarlem is hierbij afhankelijk van het rijk. De planning van het seismisch onderzoek is nu een paar keer doorgeschoven en het landelijke beeld is dat geothermische boringen vaker uitlopen. Volgens de bronnenstrategie is levering van

aardwarmte uit geothermie pas nodig in de late jaren '20. Hierdoor kunnen we het uitstel op de planning van de het seismisch onderzoek en de proefboring opvangen.

3. De energietransitie heeft impact op de schaarse ruimte.

Van veel van de voorgestelde maatregelen, zoals isoleren en een elektrische kookplaat aanbrengen, zie je niets in het straatbeeld. Andere maatregelen hebben wel degelijk een ruimtelijk effect op onze stad. Denk hierbij aan bovengrondse energiestations voor geothermie en extra laag- en middensstations voor elektriciteit. Ook maatregelen die bewoners zelf uitvoeren kunnen zichtbaar zijn in de stad, zoals buitenunits van warmtepompen. Tenslotte vraagt de energietransitie ook ruimte onder de grond omdat er kabels en leidingen worden toegevoegd en de ruimte onder de grond beperkt is. De ruimtelijke aspecten van de Haarlemse transitievisie warmte worden meegenomen in de omgevingsvisie en binnenkort aan de raad voorgelegd.

4. Naar verwachting komt er voor het centrum geen groen gas beschikbaar

In de energiestrategie van 2019 gingen we er nog van uit dat het historische centrum van Haarlem groen gas in plaats van aardgas zou kunnen gebruiken. Omdat de gebouwen in het centrum vaak oud zijn en de ondergrond al vol is of archeologische waarde heeft, liggen oplossingen waarbij de gebouwen geïsoleerd moeten worden of een netwerk in de grond aangelegd moet worden, hier niet voor de hand. Onlangs hebben de gemeenten een brief van het ministerie van BZK gekregen over de stand van zaken Klimaatakkoord Gebouwde omgeving. In deze brief wordt gesteld dat waterstof en groen gas zeker tot 2030 geen significante rol zullen kunnen spelen in de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Volgens de brief lijkt ook na 2030 de inzet van groen gas voor de gebouwde omgeving zeer onzeker. De gemeente Haarlem gaat lobby voeren om groen gas beschikbaar te stellen voor de historische binnenstad. Haarlem kan daarbij samen optrekken met andere gemeenten met historische binnensteden zoals Amsterdam, Leiden en Delft.

5. De aanpakken vragen investeringscapaciteit van de corporaties

De drie grote corporaties die in Haarlem actief zijn (Elan Wonen, Ymere en Pré Wonen) streven naar een energieneutrale woningvoorraad in 2050. Op dit moment zien we dan ook dat de corporaties zich volop inzetten in de transitie naar een CO2 neutrale gebouwde omgeving, onder meer door het grootschalig plaatsen van zonnepanelen op hun bestaande woningen, het verwijderen van kookgas bij vrijkomende huurwoningen en het participeren in het warmtenet in Meerwijk/Schalkwijk voor de gestapelde bouw.

De corporaties hebben echter geen onbeperkte investeringsruimte en zullen dus hun inspanningen ten aanzien van de verduurzaming van de woningvoorraad altijd moeten afzetten tegen hun andere prioriteiten: investeren in nieuwbouw om het tekort aan sociale huurwoningen te verminderen en een gematigde huurgroei om de woonlasten van zittende bewoners niet teveel te laten groeien.

De verhuurdersheffing maakt het steeds moeilijker om op bij al deze prioriteiten de gewenste resultaten te halen. Zeker op de langere termijn dreigt een tekort aan investeringskracht bij corporaties. Het afschaffen van de verhuurdersheffing en het laten zorgen dat corporaties van vergelijkbare duurzaamheidssubsidies kunnen profiteren als particuliere woningbezitters zijn manieren om die ongewenste situatie te voorkomen. Dit punt wordt als lobbyboodschap door de Haarlemse partners uitgedragen.

6. De uitvoering van de plannen vraagt capaciteit (mensen en middelen) van de gemeente

Het uitvoeren van de plannen vraagt extra capaciteit van de gemeente. Met het artikel 2 onderzoek Uitvoeringskosten van het klimaatakkoord heeft de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) uit laten zoeken dat een G40 gemeente als Haarlem 39-43 fte nodig heeft om de extra taken uit het klimaatakkoord uit te voeren. Na de coalitieonderhandelingen van een nieuw kabinet in het voorjaar van 2021 wordt bekend of en zo ja hoeveel capaciteit de gemeenten gecompenseerd krijgen voor deze taken. Deze middelen voor extra capaciteit zullen op zijn vroegst in 2022 ingezet kunnen worden. Het rapport van het artikel 2 onderzoek is [hier](#) te vinden.

6. Uitvoering

Na vaststelling door het college wordt de Haarlemse transitievisie warmte ter bespreking aangeboden aan de commissie beheer en vrijgegeven voor inspraak aan de Haarlemmers.

Opmerkingen en zienswijzen op de Haarlemse transitievisie warmte worden verzameld en verwerkt in de definitieve versie. Deze versie wordt in juni aan de raad aangeboden ter vaststelling.

Ondertussen werkt de gemeente verder aan (vaak al eerder ingezette) plannen. Er is afgesproken dat de gemeenten 'warmteuitvoeringsplannen' maken (wup). Een warmteuitvoeringsplan wordt samen met de partners, bewoners en ondernemers gemaakt waar zo'n plan betrekking op heeft. Voor een wup wordt twee jaar de tijd genomen. In de Haarlemse transitievisie warmte staat dat er een wup gemaakt wordt voor:

- een warmtenet in Meerwijk/Schalkwijk;
- een ZonneWarmteNet in het Ramplaankwartier;
- een warmtenet in de Waarderpolder;
- het aardgasvrij maken van woningen van na 1995.

Om de warmteuitvoeringsplannen te maken heeft de gemeente meer mensen en budget nodig dan er nu beschikbaar is. Hiervoor zijn we afhankelijk van de middelen die het rijk beschikbaar gaat stellen aan de gemeenten (het artikel 2 onderzoek). Of deze middelen er ook echt komt en hoe hoog deze dan zullen zijn, wordt bepaald in de onderhandelingen van het nieuwe kabinet. Het is de bedoeling dat de gemeenten de middelen vanaf 2022 kunnen inzetten.

De Haarlemse transitievisie warmte wordt iedere 2 tot 5 jaar herzien zodat nieuwe inzichten verwerkt kunnen worden.

7. Bijlagen

Haarlemse transitievisie warmte

1. Bronnenstrategie
2. Technieken
3. Participatieverslag
4. Communicatieplan
5. Bestuurlijke tijdlijn